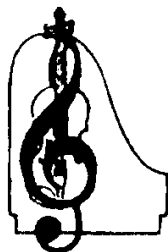

culturele
ANBI

382e concert

Dinsdag 10 oktober 2017
20.00 uur

CÉLESTE

ZEWALD,
klarinet

MATANGI
QUARTET

Maria-Paula Majoor, *viol*
Daniel Torrico Menacho,
viol

Karsten Kleijer, *altviol*
Arno van der Vuurst, *cello*

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

*Voor dit concert gaf de gemeente
Deventer een bijdrage in het kader van
een "Kleintje Cultuur"*

Stichting Vrienden Kamermuziek
Deventer

Nu ook: **Culturele ANBI**
NL98 ABNA 0441 3335 67

PROGRAMMA

Carl Maria von Weber (1786-1826)

Kwintet voor klarinet en strijkkwartet in
Bes gr. t. op. 34 (1815)

Allegro

Fantasia: adagio ma non troppo

Menuetto: Capriccio, Presto - Trio

Rondo: Allegro giocoso

Joseph Haydn (1732-1809)

Strijkkwartet in Bes gr. t. op. 76 nr. 4,
(Hob. III: 78) (1797)

Allegro con spirito

Adagio

Menuetto: Allegro

Finale: Allegro ma non troppo

Pauze

Johannes Brahms (1833-1897)

Kwintet voor klarinet en strijkkwartet
in b kl. t. op. 115 (1891)

Allegro

Adagio

Andantino–Presto non assai,
ma con sentimento

Con moto

De in Deventer geboren **Céleste Zewald** is een veelzijdig klarinettiste. Zij maakt deel uit van de Philharmonie Zuidnederland en is daarnaast lid van diverse kamermuziekensembles, waarmee zij veelvuldig optreedt in binnen- en buitenland. Haar doorbraak in de kamermuziek werd definitief in 2001, toen haar tijdens het concours om de Vriendenkrans van het Concertgebouw de eerste prijs werd toegekend, alsmede een groot aantal andere prijzen, zoals de Persprijs, de Publieksprijs en de Eduard van Bei-

numprijs. In 2002 won zij de 'Philip Morris Kunstprijs 2002' en voor het seizoen 2003-2004 werd zij geselecteerd voor deelname aan de internationale serie 'Rising Stars'. Ten behoeve van deze serie recitals – die haar in alle grote concertzalen in Europa bracht en ook haar debuut in Carnegie Hall (NY) betekende – werd voor haar een compositie-opdracht verstrekt aan componist Robin de Raaff ('Chalumeau'). In juli 2005 speelde zij dit werk nogmaals, op uitnodiging in Tokio, tijdens een groot internationaal klarinetfestival. Diverse andere componisten schreven inmiddels werken voor haar, zowel als soliste als in kamermuziekverband. Ook werkte zij samen met een aantal bekende componisten, onder wie – naast Robin de Raaff – Karlheinz Stockhausen, Otto Ketting, Theo Loevendie, Willem Wander van Nieuwkerk, Theo Verbey en Sofia Gubaidulina.

'Communicatief, uitdagend en verfrissend veelzijdig.' Het is een regelmatig terugkerende typering m.b.t. het **Matangi Quartet**. Het kwartet werd in 1999 opgericht tijdens de studie van de musici aan de conservatoria van Den Haag en

Rotterdam. Het werd in die periode al geselecteerd voor een studie aan de Nederlandse Strijkkwartet Academie. In 2003 voltooide het kwartet deze opleiding. Inmiddels behoort het Matangi Quartet tot de bekendste Nederlandse strijkkwartetten en is het een vaste bespeler van de internationale podia. Het klassieke repertoire van het kwartet strekt zich uit van Haydn tot Adès, waarbij het samenwerkte met o.a. Miranda van Kralingen, Tania Kross, Severin von Eckardstein en Lars Wouters van den Oudenweijer. Maar het kwartet nam ook regelmatig deel aan avontuurlijke projecten met bijvoorbeeld Youp van 't Hek, Carel Kraayenhof, Eric Vloeimans, Michiel Braam, DJ Kypski en Mathilde Santing.

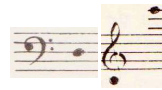
De klarinet - het woord dateert van omstreeks 1710 - is in de eerste helft van de 18e eeuw tot ontwikkeling gekomen, met name door de be- gaafde instrumentbouwer J. C. Denner en zijn zonen, in Neurenberg. Na 1750 werd de klarinet gangbaar, aanvankelijk vooral in blaasensembles, die in die tijd toenemend populair werden, maar snel daarna ook in de symfonische muziek. Mo- zart hoorde de klarinet voor het eerst tijdens zijn verblijf in Londen in 1764. De Weense klarinettist Anton Stadler (1753-1812) is van grote betekenis geweest voor Mozart's omgang met de klarinet. Mozart componeerde voor hem o.a. het klarinet-

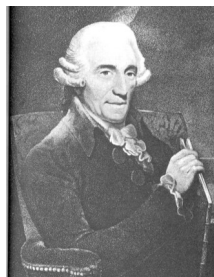
concert en het kwintet voor klari- net en strijkkwartet. Zo was er ook een beroemde klarinettist, Heinrich Baermann (1784-1847), die meer- dere componisten onder wie **Carl Maria von Weber** heeft geïnspi- reerd tot het componeren van be- langrijke werken voor de klarinet.

Weber dient - Beethoven buiten beschouwing ge- laten - te worden getypeerd als de 'eerste compo- nist van de Romantiek', een gegeven dat een beetje in de vergetelheid is geraakt. Weber heeft een overstelpende invloed gehad op Mendels- sohn, Berlioz, Liszt en vooral op Wagner. In veel opzichten was hij Wagner 40 jaar vooruit! Zijn meest beroemde opera, 'Der Freischütz', is hier- van een voorbeeld. Weber was een genie, schriel gebouwd met een aangeboren heupafwijking waardoor hij hinkte, maar hij beschikte over enor- me handen wat zijn fabelachtige pianotechniek ten goede kwam. Op zijn 18e werd hij chefdirigent -een vak dat in die tijd eigenlijk nog niet was uit- gevonden- van de opera in Breslau waar hij on- danks veel tegenwerking zijn vooruitstrevende ideeën doorzette; later dirigeerde hij in o.a. Praag en in Dresden, waar Wagner, 25 jaar later, alles wat Weber al had voorbereid overnam. We- ber werkte, ondanks zijn zwakke gezondheid, tegen de klippen op en stierf jong. Het klarinet- kwintet op. 34, een verjaarscadeau van Weber aan zijn vriend de klarinettist Baermann, laat alle mogelijkheden van de klarinet - en dat was toen

al heel veel - horen: prachtige lyrische passages, grote dynamische verschillen, van fluisterzacht tot sonoor fortissimo, en heel veel virtuositeit met lange toonladders waar de volledige omvang van de klari- net uit die tijd (d- g'') wordt gebruikt.

Tot het einde van de 18e eeuw was het strijkkwartet als kunstvorm van onderge- schikte betekenis. Wel werd in Duitsland en Italië

veel voor deze bezetting gecomponeerd maar deze muziek had het karakter van huismuziek zonder verdergaande pretenties. In deze traditie schreef ook **Haydn** zijn eer- ste strijkkwartetten, maar van een aantal van die vroege werken is de toeschrijving aan Haydn ver- moedelijk onjuist. Ongeveer vanaf 1770 (op. 9), toen Haydn al tegen de veertig liep, begon bij hem een ontwikkeling die bepalend is ge- weest voor het strijkkwartet als compositievorm. Haydn heeft in totaal zo'n kleine 70 strijkkwartetten geschreven. Hans Keller*, die naar een uitspraak van Benjamin Britten, 'knows more about the string quartet and understands it better, than any- body alive, composers and players included' be- schouwt 45 hiervan als absolute meesterwerken van de gehele kwartetliteratuur. Deze 45 zijn 'profound and profoundly different, absolutely flaw- less, consistently original master quartets, each a violent, multidimensional contrast to any of the others'. Keller noemt op. 76 nr. 4 'amongst the greatest of the great'. Dit kwartet kreeg de bijnaam 'Sonnenaufgang', wat slaat op het ingetogen begin van het eerste deel, waarvan het karakter contras- teert met de aanduiding 'Allegro con spirito', dat pas echt begint in maat 22.

*Hans Keller, The great Haydn Quartets, George Braziller, New York, 1986.

In 1890 had **Brahms** zich voorgenomen met com- poneren te stoppen, maar in 1891 hoorde hij in Mei- ningen de klarinettist Richard Mühlfeld het concert in f van Von Weber spelen en hij was hiervan zo

onder de indruk dat hij besloot de pen weer ter hand te nemen. En zo ontstonden het klarinettrio op.114 en het klarinetkwintet. Beide stukken werden op 24 no- vember 1891 aan het hof in Mei- ningen uitgevoerd met Brahms aan de piano in het trio. In 1894 componeerde hij de twee klarinetsonates op.120. In het kwintet vertonen de vier delen een thema- tisch gevarieerde samenhang. De klarinet is bijna steeds 'één van de vijf instrumenten' behalve in het middendeel van het Adagio waar zij uitvoerige solistische passages, die een zigeunerachtig ka- rakter dragen, krijgt toebedeeld. De Finale be- staat uit een thema met variaties; aan het wee- moedige slot keert de thematiek van het eerste deel terug. Mühlfeld werd beroemd in heel Euro- pa en hij maakte vele tournees met het strijkkwar- tet van Joseph Joachim. Eind maart 1897 toen Brahms al ernstig ziek was en nauwelijks meer uit bed kwam, vernam hij dat Mühlfeld in Wenen een concert zou geven met een strijkkwartet. Brahms kleedde zich aan en verscheen tot ieders verras- sing in het huis waar het concert zou plaatsvin- den. Mühlfeld stelde Brahms voor diens eigen kwintet te spelen, waarop Brahms zei dat hij zo graag dat 'prachtige kwintet van Weber' nog een keer wilde horen. Het was de laatste muziek die Brahms heeft gehoord. Enkele dagen later, op 3 april, overleed hij.

VOLGEND CONCERT

Woensdag 8 november 20 u

BUSCH TRIO

Omri Epstein, piano **Ori Epstein**, cello

Mathieu van Bellen, viool

Debussy, trio in G, Mozart, KV 496

Schubert, trio D898 (op.99) in Bes

Er is geen inleidng

Programmatoelichtingen en recensies vindt u op de website:
www.kamermuziek-deventer.nl